

3 DETERMINANTE ZDRAVJA – DEJAVNIKI TVEGANJA

3.4 RABA ALKOHOLA

V družbi prevladuje tolerantan odnos do pitja alkohola, ki je spremljevalec mnogih osebnih in družbenih dogodkov. Alkohol je v Sloveniji najbolj razširjena droga, po kateri vsaj občasno posega večina odraslih prebivalcev. Kljub temu da večina prebivalcev Slovenije pije alkohol v mejah manj tveganega pitja, so pivske navade prebivalcev in odnos do alkohola v Sloveniji problematični. Z alkoholom ima izkušnjo tudi pomemben delež mladostnikov, ki se z njim prvič srečajo že zelo zgodaj. Slovenija se tako po porabi alkohola kot po zdravstvenih posledicah škodljive rabe alkohola uvršča nad mednarodno povprečje.

Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) uvršča tvegano in škodljivo rabo alkohola med ključne dejavnike tveganja za breme bolezni in prezgodnje umrljivosti, poleg tega veliko prispeva tudi k neenakostim v zdravju prebivalcev. Škodljiva raba alkohola pomembno vpliva na pojav več kot 200 bolezenskih stanj, poškodb in zastrupitev. Nekatera bolezenska stanja se razvijejo izključno zaradi vpliva alkohola, pri drugih pa je pitje alkohola eden od dodatnih vzrokov obolenja ali smrti.

Po podatkih NIJZ je v letu 2015 registrirana poraba alkohola znašala 11,5 l čistega alkohola na prebivalca, starejšega od 15 let. Preračun v litrih po posameznih alkoholnih pijačah je pokazal, da je registrirana poraba alkoholnih pijač znašala v povprečju 114,6 l piva, 44,5 l vina in 2,2 l žgane pijače na vsakega prebivalca, starejšega od 15 let.

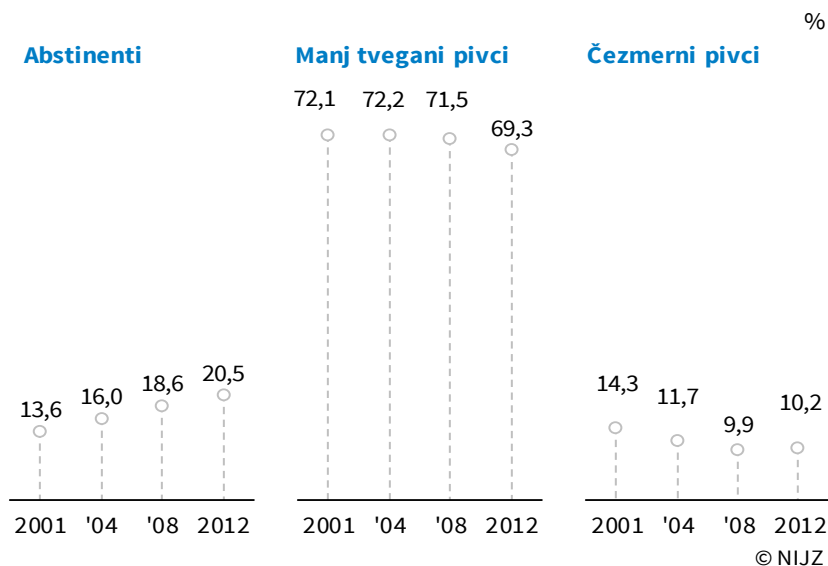
V letu 2016 smo imeli v Sloveniji skupno 826 primerov smrti (686 moških in 140 žensk) zaradi alkoholu neposredno pripisljivih vzrokov, od tega je 54 % oseb umrlo pred dopolnjenim 65. letom starosti, kar pomeni prezgodnjo umrljivost. Vsak dan sta v povprečju umrli več kot dve osebi.

Ocena bremena zdravstvenih stroškov, ki so povezani s pitjem alkohola, je v Sloveniji v letih 2011–2014 v povprečju znašala 153 milijonov evrov letno oziroma 234 milijonov evrov, če dodamo še grobo oceno nekaterih drugih stroškov (npr. prometne nezgode, nasilje v družini, kriminalna dejanja – kraje, vandalizem).

Razširjenost rabe alkohola v Sloveniji je v nadaljevanju prikazana na osnovi registrirane porabe čistega alkohola na prebivalca ter pivskih navad prebivalcev. Slednje so prikazane na osnovi dveh populacijskih raziskav, in sicer Z zdravjem povezanega vedenjskega sloga prebivalcev Slovenije (CINDI) za odrasle in Z zdravjem povezanih vedenj v šolskem obdobju (HBSC) med mladostniki. Ponavljanje raziskav v rednih časovnih presledkih omogoča spremljanje in ocenjevanje trendov na tem področju.

3.4 Graf 1: **Delež prebivalcev (25–64 let) po stopnjah pitja alkoholnih pijač**, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012

Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2001, 2004, 2008, 2012

V opazovanem obdobju je statistično značilno naraščal delež abstinentov, upadel pa je delež manj tveganih pivcev. Delež čezmernih pivcev je od leta 2001 do leta 2008 upadel, leta 2012 pa je spet rahlo narasel.

3.4 Tabela 1: **Delež prebivalcev (25–64 let) po stopnjah pitja alkoholnih pijač**, po spolu, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012

	2001	2004	2008	2012
Abstinenti				
Moški	8,4	10,1	13,5	14,3
Ženske	19,1	22,3	24,1	26,9
SKUPAJ	13,6	16,0	18,6	20,5
Manj tvegani pivci				
Moški	69,3	71,7	70,4	70,3
Ženske	75,1	72,8	72,6	68,3
SKUPAJ	72,1	72,2	71,5	69,3
Čezmerni pivci				
Moški	22,3	18,2	16,0	15,4
Ženske	5,8	4,9	3,4	4,7
SKUPAJ	14,3	11,7	9,9	10,2

Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2001, 2004, 2008, 2012

Leta 2012 dobra petina prebivalcev Slovenije, starih med 25 in 64 let, v zadnjih dvanajstih mesecih ni pila alkohola, več žensk kot moških; skoraj 70 % jih je pilo v mejah manj tvegane pitja, dobra desetina pa je pila čezmerno, in sicer več moških kot žensk.

3.4 Tabela 2: **Delež prebivalcev (25–64 let), ki čezmerno pijejo alkohol**, po spolu, starosti in izobrazbi, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012

	2001	2004	2008	% 2012
Spol				
Moški	22,3	18,2	16,0	15,4
Ženske	5,9	4,9	3,4	4,7
SKUPAJ	14,3	11,7	9,9	10,2
Starostna skupina				
25-39	10,6	9,1	8,4	9,4
40-54	15,6	12,7	9,9	10,0
55-64	19,4	15,4	12,8	12,0
Izobrazba				
Osnovna šola ali manj	17,8	12,5	11,9	11,1
Poklicna šola	16,5	13,7	13,2	12,1
Srednja šola	11,5	10,4	8,3	10,3
Višja šola ali več	10,8	10,0	7,6	8,7

Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2001, 2004, 2008, 2012

V letu 2012 je 15,5 % moških in 4,7 % žensk čezmerno pilo alkoholne pijače. Delež prebivalcev, ki so čezmerno pili alkohol, je naraščal s starostjo; glede na izobrazbo je bilo največ čezmernih pivcev med osebami z dokončano poklicno šolo, najmanj pa med najvišje izobraženimi.

3.4 Tabela 3: **Delež prebivalcev (25–64 let), ki se vsaj enkrat letno visoko tvegano opijajo**, po spolu, starosti in izobrazbi, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012

	2001	2004	2008	% 2012
Spol				
Moški	54,7	54,3	53,0	62,0
Ženske	32,0	31,1	29,0	38,0
SKUPAJ	43,7	43,0	41,5	50,4
Starostna skupina				
25-39	45,9	46,2	47,8	56,0
40-54	42,3	40,9	39,3	46,7
55-64	42,2	41,0	34,0	47,2
Izobrazba				
Osnovna šola ali manj	43,4	38,8	36,3	47,3
Poklicna šola	47,3	44,8	44,7	52,1
Srednja šola	42,0	44,1	44,0	52,0
Višja šola ali več	40,9	42,6	38,6	48,7

Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2001, 2004, 2008, 2012

Po razpoložljivih podatkih se je v letu 2012 50,4 % prebivalcev vsaj enkrat v letu visoko tvegano opilo, ta delež je pomembno narasel v primerjavi z letom 2001. Visoko tvegano se je opijalo več moških kot žensk. Največji delež tistih, ki so se visoko tvegano opijali, je bil med osebami, starimi od 25 do 39 let, glede na izobrazbo pa med tistimi z dokončano poklicno in srednjo šolo.

3.4 Tabela 4: **Delež prebivalcev (25–64 let) glede na pogostost visoko tveganega opijanja**, po spolu, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012

	2001	2004	2008	2012
				%
Nikoli				
Moški	40,2	39,5	38,7	27,5
Ženske	60,1	59,9	61,8	47,6
Nekajkrat na leto				
Moški	36,8	36,0	39,6	47,1
Ženske	30,5	31,4	30,0	41,2
1-3x na mesec				
Moški	16,2	17,7	16,2	19,8
Ženske	7,5	6,8	7,3	9,6
1-7x na teden				
Moški	6,8	6,9	5,4	5,6
Ženske	2,0	1,9	0,9	1,6

Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2001, 2004, 2008, 2012

Med prebivalci, ki so pili alkohol, se leta 2012 nikoli ni opilo 27,5 % moških in 47,5 % žensk. V opazovanem obdobju 2001–2012 sta bila statistično značilno v porastu deleža moških in žensk, ki so se visoko tvegano opili nekajkrat letno, in tistih, ki so se opijali od enkrat do trikrat mesečno, medtem ko je delež tistih, ki so se visoko tvegano opijali od enkrat do sedemkrat tedensko, med moškimi statistično značilno padal, pri ženskah pa statistično značilnih razlik ni bilo.

3.4 Tabela 5: **Delež mladostnikov glede na pивske navade**, po spolu, pri starostih 11, 13 in 15 let, Slovenija 2002, 2006, 2010 in 2014

	Vsaj redko ¹⁾				Vsaj enkrat tedensko				V življenju opiti vsaj dvakrat				%
	2002	2006	2010	2014	2002	2006	2010	2014	2002	2006	2010	2014	
11 let													
Fantje	42,3	48,7	43,5	32,9	4,8	5,2	3,2	6,0	6,0	4,8	1,9	1,6	
Dekleta	26,8	35,6	29,2	18,2	1,2	1,8	1,4	3,8	2,1	1,4	0,9	0,9	
SKUPAJ	34,6	42,0	36,4	25,7	3,0	3,5	2,3	4,9	4,1	3,1	1,4	1,2	
13 let													
Fantje	56,5	70,9	66,8	53,2	9,8	11,6	10,3	9,8	16,0	15,0	14,7	7,4	
Dekleta	50,8	64,7	54,4	38,7	4,2	7,0	4,3	4,1	6,6	8,7	5,4	4,3	
SKUPAJ	53,6	67,8	60,8	45,8	6,9	9,3	7,4	6,9	11,2	11,8	10,2	5,8	
15 let													
Fantje	79,7	85,5	86,4	74,6	32,8	35,5	33,1	17,8	44,4	43,5	45,0	32,6	
Dekleta	74,9	85,4	83,6	79,2	19,8	20,9	20,3	10,7	33,7	26,9	36,3	28,3	
SKUPAJ	77,4	85,5	85,0	77,1	26,5	28,2	26,7	13,9	39,2	35,2	40,7	30,3	

¹⁾ Zajeti so vsi mladostniki, ki so na vprašanja o pogostosti pitja posameznih alkoholnih pijač odgovorili: vsak dan, vsak teden, vsak mesec, redko; razen tistih, ki so odgovorili nikoli.
Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2002, 2006, 2010, 2014

Četrtnina slovenskih enajstletnikov, nekoliko manj kot polovica trinajstletnikov in 77 % petnajstletnikov je posegalo po alkoholnih pijačah vsaj redko; 5 % enajstletnikov, 7 % trinajstletnikov in 14 % petnajstletnikov je pilo alkoholne pijače vsak teden; dober odstotek enajstletnikov, 6 % trinajstletnikov in slaba tretjina petnajstletnikov pa je bilo v življenju opitih vsaj dvakrat (leto 2014).

Fantje so posegali po alkoholnih pijačah in se z njimi opijali pogosteje kot dekleta, a se je razlika med spoloma s starostjo zmanjšala. Še več, med 15-letniki, ki so redko pili alkohol, je bilo prvič v opazovanem obdobju več deklet kot fantov. V primerjavi z letom 2010 se je statistično značilno znižal delež 15-letnikov, zvišal pa delež 11-letnikov, ki so vsaj enkrat tedensko pili alkoholne pijače. Statistično značilno se je znižal delež 15-letnikov, ki so bili vsaj dvakrat v življenju opiti.

3.4 Tabela 6: **Delež mladostnikov, starih 15 let, ki so prvič v življenju pili alkoholne pijače pri starosti 13 let ali manj**, po spolu, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014

Leto			SKUPAJ
	Fantje	Dekleta	
2002	34,4	22,3	28,5
2006	47,9	33,7	40,7
2010	51,0	39,2	45,1
2014	44,9	35,0	39,5

Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2002, 2006, 2010, 2014

Štirideset odstotkov slovenskih petnajstletnikov je prvič pilo alkoholno pijačo do 13. leta starosti, od tega 45 % fantov in 35 % deklet (podatki za leto 2014).

3.4 Tabela 7: **Delež mladostnikov, ki tedensko pijejo alkoholne pijače, glede na vrsto alkoholne pijače**, po spolu, pri starostih 11, 13 in 15 let, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014

	Pivo				Vino				Žgane pijače				Mešane gazir. alk. pijače				%
	2002	2006	2010	2014	2002	2006	2010	2014	2002	2006	2010	2014	2002 ¹⁾	2006	2010	2014	
11 let																	
Fantje	3,5	1,5	0,8	0,4	1,9	1,9	0,8	0,6	2,2	1,1	0,3	0,4	-	2,0	0,4	0,5	
Dekleta	0,6	0,2	0,6	0,1	0,9	0,5	0,2	0,1	0,5	0,2	0,3	0,4	-	0,8	0,3	0,4	
SKUPAJ	2,0	0,9	0,7	0,2	1,4	1,2	0,5	0,4	1,4	0,6	0,3	0,4	-	1,4	0,4	0,4	
13 let																	
Fantje	6,5	5,5	5,7	1,8	6,6	4,0	2,5	2,2	3,2	1,7	1,6	1,1	-	4,7	2,5	1,8	
Dekleta	1,6	3,3	2,3	0,8	3,0	1,9	0,8	1,0	1,5	1,4	1,0	0,5	-	3,0	2,1	1,0	
SKUPAJ	4,0	4,4	4,0	1,3	4,8	2,9	1,7	1,6	2,3	1,6	1,3	0,8	-	3,8	2,3	1,4	
15 let																	
Fantje	26,9	26,7	23,3	9,2	16,8	18,1	12,4	6,4	10,2	10,4	10,6	4,5	-	16,0	8,3	7,7	
Dekleta	4,9	11,6	9,3	2,7	10,2	7,2	8,4	4,3	11,4	7,4	11,0	4,9	-	9,6	4,9	4,5	
SKUPAJ	16,2	19,0	16,4	5,7	13,6	12,6	10,3	5,2	10,7	8,8	10,8	4,7	-	12,7	6,6	6,0	

¹⁾ V letu 2002 se ni spraševalo o pitju mešanih gaziranih alkoholnih pijač.

Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2002, 2006, 2010, 2014

V letu 2014 so mladostniki, ki so tedensko pili alkoholne pijače, v podobni meri posegali po različnih vrstah alkoholnih pijač. Med petnajstletniki so fantje pogosteje kot dekleta posegali zlasti po pivu, dekleta pa so v nekoliko večjem deležu posegala po žganih pijačah.

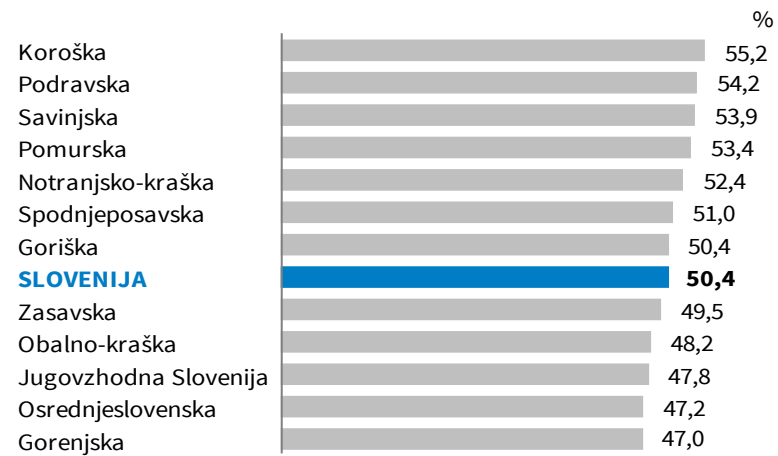
REGIONALNE PRIMERJAVE

3.4 Tabela 8: **Delež prebivalcev (25–64 let), ki čezmerno pijejo alkohol, in delež prebivalcev (25–64 let), ki se vsaj enkrat letno visoko tvegano opijajo,** po statističnih regijah, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012

Statistična regija	Čezmerno pitje alkohola				Visoko tvegano opijanje			
	2001	2004	2008	2012	2001	2004	2008	% 2012
Pomurska	18,4	12,6	10,4	14,0	48,8	47,6	42,0	53,4
Podravska	13,7	10,5	10,1	10,0	46,9	44,0	39,5	54,2
Koroška	8,0	9,1	9,7	6,1	44,1	44,5	50,5	55,2
Savinjska	16,2	12,1	8,3	10,5	44,7	46,8	42,8	53,9
Zasavska	13,0	11,2	12,6	7,9	43,2	43,3	48,2	49,5
Spodnjeposavska	24,3	18,8	18,9	12,4	46,9	54,8	41,5	51,0
Jugovzhodna Slovenija	18,1	16,3	11,6	12,6	43,0	41,7	44,8	47,8
Osrednjeslovenska	12,9	11,3	9,5	9,5	43,5	41,6	40,2	47,2
Gorenjska	11,3	8,7	6,1	8,2	38,2	38,2	35,6	47,0
Notranjsko-kraška	11,4	6,9	6,9	7,8	44,2	45,2	34,8	52,4
Goriška	14,3	12,1	8,8	12,8	42,0	35,3	43,6	50,4
Obalno-kraška	13,4	14,5	15,7	10,4	37,3	41,9	47,7	48,2
SLOVENIJA	14,3	11,7	9,9	10,2	43,7	43,0	41,5	50,4

Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2001, 2004, 2008, 2012

Statistično značilen trend zniževanja čezmernega pitja alkohola je bil v obdobju 2001–2012 prisoten v večini regij, z izjemo koroške, zasavske, notranjsko-kraške, goriške in obalno-kraške. Pri visokotvegano opijanju je bil v istem obdobju prisoten statistično značilen trend naraščanja takega pivskega vedenja v vseh regijah, razen v pomurski, zasavski, spodnjeposavski, jugovzhodni in notranjsko-kraški.

3.4 Graf 2: **Delež prebivalcev (25–64 let), ki se vsaj enkrat letno visoko tvegano opijajo**, po statističnih regijah, Slovenija, 2012

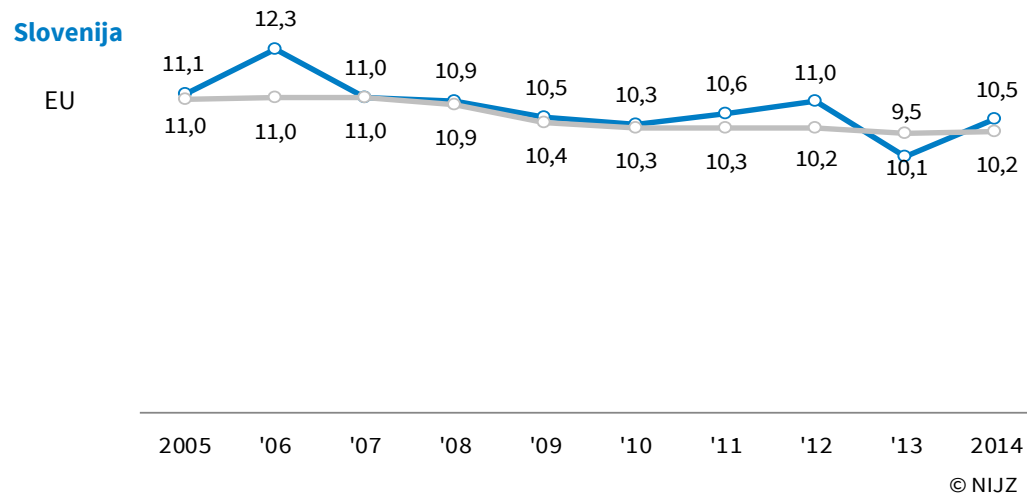
© NIJZ

Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2001, 2004, 2008, 2012

MEDNARODNE PRIMERJAVE

3.4 Graf 3: Registrirana poraba čistega alkohola v litrih na prebivalca (15 let in več), Slovenija in EU, 2006–2014

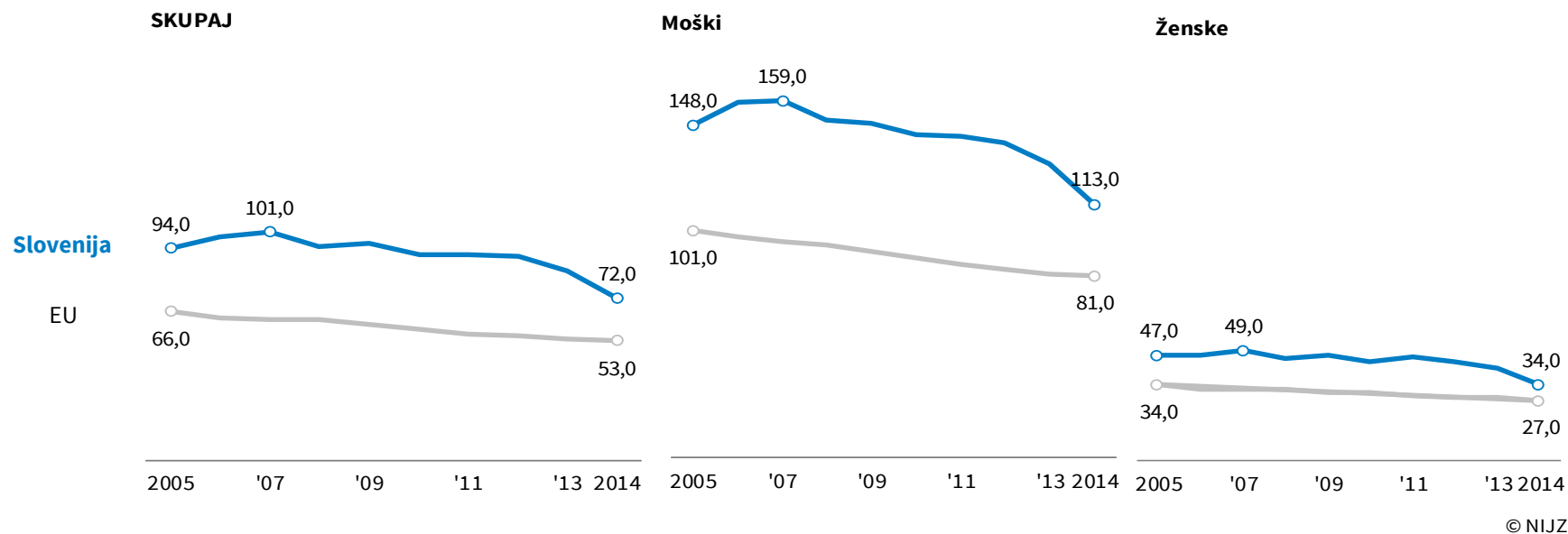
Viri: WHO, <http://data.euro.who.int/hfad/>, 9. 10. 2017

Registrirana poraba alkohola je v Sloveniji v letu 2014 znašala 10,5 litra čistega alkohola na prebivalca, starejšega od 15 let. V letu 2014 se je poraba alkohola v primerjavi s prejšnjim letom povečala, predvsem na račun zalog piva in vina. Registrirana poraba alkohola v Sloveniji je v obdobju 2005–2014 presegala povprečje EU (izjema leto 2013).

3.4 Graf 4: **Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) zaradi izbranih z alkoholom povezanih vzrokov smrti¹** po spolu, Slovenija in povprečje EU, 2005–2014

SDR na 100.000 prebivalcev

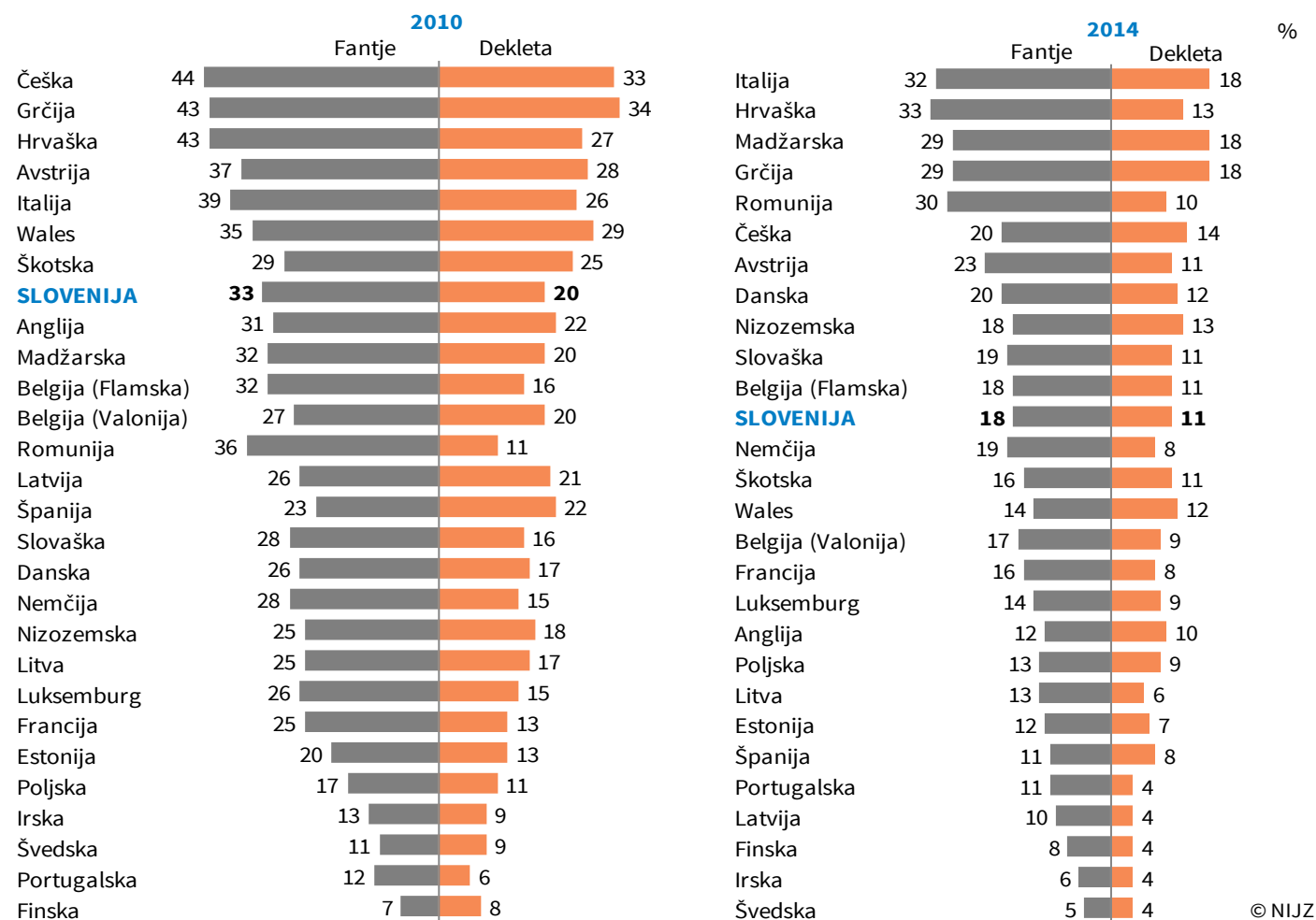

¹Upoštevani so naslednji vzroki: rak grla in požiralnika, sindrom odvisnosti od alkohola, kronična jetrna bolezen in ciroza, vsi zunanji vzroki.
Viri: WHO, <https://gateway.euro.who.int>, 15.11.2017

Umrljivost zaradi izbranih z alkoholom povezanih vzrokov smrti v Sloveniji je v obdobju 2005–2014 presegala povprečje EU. Podatki pa le kažejo ugodne trende, saj je upad umrljivosti zaradi teh vzrokov razviden v Sloveniji in tudi v EU. Umrljivost zaradi navedenih vzrokov je bila v celotnem obdobju višja pri moških v primerjavi z ženskami.

3.4 Graf 5: Delež mladostnikov, starih 15 let, ki pijejo alkoholne pijače vsaj enkrat tedensko, po spolu, Slovenija in izbrane države EU, 2010 in 2014

© NIJZ

Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2014, povzeto po HBSC Study: International report from the 2013/14 survey, http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/303438/HSBC-No.7-Growing-up-unequal-Full-Report.pdf?ua=1, 9. 10. 2017

Delež petnajstletnih mladostnikov v Sloveniji, ki so vsaj enkrat tedensko pili alkoholne pijače, je po podatkih raziskave HBSC upadel; v letu 2012 je znašal 33 %, v letu 2014 pa 20 %.

Na podlagi teh podatkov se je Slovenija v letu 2014 umestila na 12. mesto med 28 izbranimi državami EU.

3.4 Graf 6: Delež prebivalcev (15 let in več) glede na pogostost občasnega čezmernega pitja alkohola po spolu, Slovenija in izbrane države EU, 2014

Viri: Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu (EHIS), 2014, povzeto po EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 25. 1. 2017

DEFINICIJE

Okrajšave in kratice	NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
	Abstinenti	Abstinenti so tisti, ki v zadnjem letu niso pili alkohola; 0 g alkohola/dan.		Abstinent
	Manj tvegani pivci	Ženske, ki popijejo 10 g čistega alkohola dnevno ali manj, in moški, ki popijejo 20 g čistega alkohola dnevno ali manj.		Moderate drinkers
	Čezmerni pivci	Ženske, ki popijejo več kot 10 g čistega alkohola dnevno, in moški, ki popijejo več kot 20 g čistega alkohola dnevno.		Excessive drinkers
	Čezmerno pitje alkohola	Za ženske več kot ena merica alkohola dnevno oziroma 70 g alkohola tedensko; za moške več kot dve merici alkohola dnevno oziroma 140 g alkohola tedensko.	Ena merica ali enota alkoholne pijače vsebuje 10 g čistega alkohola, ki je v 1 dl vina ali v 2,5 dl piva ali v 0,3 dl žganja.	Excessive drinking of alcohol
	Visoko tvegano opijanje	Za ženske 4 merice alkohola ali več vsaj enkrat v letu ob eni priložnosti in za moške 6 meric alkohola ali več vsaj enkrat v letu ob eni priložnosti.	Ena merica ali enota alkoholne pijače vsebuje 10 g čistega alkohola, ki je v 1 dl vina ali v 2,5 dl piva ali v 0,3 dl žganja.	Binge drinking, heavy drinking
	Registrirana poraba alkohola	Registrirana poraba alkohola je izračun porabe čistega alkohola (v litrih) na prebivalca, starega 15 let in več.	Pri izračunu se upoštevajo podatki o industrijski proizvodnji alkoholnih pijač (vino, pivo in žgane pijače), o proizvodnji s kmetij, o uvozu in izvozu ter o zalogah alkoholnih pijač.	Recorded per capita (15+) consumption (in litres of pure alcohol)

Okrajšave in kratice	NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Raziskava CINDI	Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog	Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog je bila izvedena med odraslimi prebivalci Slovenije v letih 2001, 2004, 2008 in 2012. Njen namen je odkrivanje razširjenosti in medsebojne povezanosti dejavnikov tveganja za nenalezljive bolezni pri odraslih, in sicer glede kadilskih, pivskih, prehranjevalnih in gibalnih navad, pa tudi glede vedenja v zvezi z varnostjo v cestnem prometu in glede koriščenja nekaterih zdravstvenih storitev. Na osnovi zbranih podatkov bo lažje oblikovati prihodnje programe za izboljšanje zdravja vseh prebivalcev Slovenije, podatki pa so v pomoč tudi pri smiselnem načrtovanju preventivnih zdravstvenih aktivnosti.	Okvir za pripravo vzorca je bil Centralni register prebivalstva (CRP). Vzorec je pripravil Statistični urad Republike Slovenije na podlagi stratificiranega enostavnega slučajnega vzorčnega načrta (stratifikacija po regijah in tipu naselja). V vzorec za raziskavo v letu 2012 je bilo vključenih 16.000 prebivalcev Slovenije, ki so bili na dan začetka anketiranja (1. junija 2012) stari od 25 do vključno 74 let. Terenska faza ankete je potekala od 1. junija 2012 do konca septembra 2012. Prebivalci v starosti 65–74 let so bili zaradi primerljivosti s podatki iz let 2001 in 2004 izključeni iz analize trendov . Podatki za leta 2001, 2004, 2008 in 2012 so javno objavljeni v poročilu na spletni strani NIJZ: http://www.nijz.si/sl/publikacije/izzivi-v-izboljsevanju-vedenjskega-sloga-in-zdravja-desetletje-cindi-raziskav-v-Sloveniji .	CINDI Health Monitor Survey

Okrajšave in kratice	NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Raziskava HBSC	Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju	Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju je mednarodna raziskava, ki poteka vsaka štiri leta. Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) jo je izvedel v letih 2002, 2006, 2010 in 2014. Mednarodni vprašalnik obsega niz obveznih vprašanj o demografskih, vedenjskih in psihosocialnih vidikih zdravja. Poleg teh lahko sodelujoče države dodajo še določeno število opcijskih vprašanj, s pomočjo katerih je mogoče natančneje opazovati posamezna vsebinska področja. Obvezna vprašanja obsegajo naslednja vsebinska področja: demografija, prehranske navade, hujšanje in telesna samopodoba, telesna dejavnost, sedeča vedenja, tvegana vedenja, spolno zdravje, poškodbe in nasilje, družina, vrstniki, šola, zdravje in počutje, družbene neenakosti.	Uporabljena je bila kvantitativna metoda raziskovanja – anketa s standardiziranim mednarodnim vprašalnikom. Reprezentativni vzorec je zajel všolane slovenske enajst-, trinajst- in petnajstletnike. Enota vzorčenja je bil razred oziroma oddelek. Vzorčenje je bilo dvostopenjsko stratificirano. Anketiranje je bilo izvedeno v času pouka, in sicer v učilnicah izbranih šol. Mednarodna poročila so dostopna na tej povezavi: http://www.hbsc.org/publications/international/#osix . Podatki za leta 2002, 2006, 2010 in 2014 so javno objavljeni v poročilih na spletni strani NIJZ: http://www.nijz.si/sl/publikacije .	Health behaviour in school-aged children

Okrajšave in kratice	NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Raziskava EHIS	Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu	Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu, EHIS (angl. European Health Interview Survey), poizveduje o tem, kakšno je zdravstveno stanje prebivalcev, kako pogosto uporabljajo različne zdravstvene storitve in kakšen je njihov življenjski slog, povezan z zdravjem.	Zadnjo Anketo o zdravju in zdravstvenem varstvu v Sloveniji je leta 2014 izvedel Nacionalni inštitut za javno zdravje. Izsledki ankete so mednarodno primerljivi, saj se anketa izvaja v evropskih državah po skupni metodologiji, podatki pa se oddajo Eurostatu. Ciljna populacija so prebivalci, stari 15 let ali več, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih (ne v zavodu). Leta 2014 so bili podatki v Sloveniji zbrani s spletnim anketiranjem in z osebno anketiranjem na naslovih oseb, ki so bile izbrane v vzorec. Končna velikost vzorca je bila 6262 oseb. Podatki so objavljeni na spletni strani NIJZ: http://www.nijz.si/sl/podatki/anketa-o-zdravju-in-zdravstvenem-varstvu .	European Health Interview Survey (EHIS)

SEZNAM GRAFOV IN TABEL

SEZNAM GRAFOV

3.4 Graf 1: Delež prebivalcev (25–64 let) po stopnjah pitja alkoholnih pijač , Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012	3-3
3.4 Graf 2: Delež prebivalcev (25–64 let), ki se vsaj enkrat letno visoko tvegano opijajo , po statističnih regijah, Slovenija, 2012.....	3-11
3.4 Graf 3: Registrirana poraba čistega alkohola v litrih na prebivalca (15 let in več) , Slovenija in EU, 2006–2014	3-12
3.4 Graf 4: Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) zaradi izbranih z alkoholom povezanih vzrokov smrti¹ po spolu, Slovenija in povprečje EU, 2005–2014	3-13
3.4 Graf 5: Delež mladostnikov, starih 15 let, ki pijejo alkoholne pijače vsaj enkrat tedensko , po spolu, Slovenija in izbrane države EU, 2010 in 2014.....	3-14
3.4 Graf 6: Delež prebivalcev (15 let in več) glede na pogostost občasnega čezmernega pitja alkohola po spolu, Slovenija in izbrane države EU, 2014.....	3-15

SEZNAM TABEL

3.4 Tabela 1: Delež prebivalcev (25–64 let) po stopnjah pitja alkoholnih pijač , po spolu, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012	3-3
3.4 Tabela 2: Delež prebivalcev (25–64 let), ki čezmerno pijejo alkohol , po spolu, starosti in izobrazbi, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012	3-4
3.4 Tabela 3: Delež prebivalcev (25–64 let), ki se vsaj enkrat letno visoko tvegano opijajo , po spolu, starosti in izobrazbi, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012	3-5
3.4 Tabela 4: Delež prebivalcev (25–64 let) glede na pogostost visoko tveganega opijanja , po spolu, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012	3-6
3.4 Tabela 5: Delež mladostnikov glede na pивske navade , po spolu, pri starostih 11, 13 in 15 let, Slovenija 2002, 2006, 2010 in 2014	3-7
3.4 Tabela 6: Delež mladostnikov, starih 15 let, ki so prvič v življenju pili alkoholne pijače pri starosti 13 let ali manj , po spolu, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014.....	3-8
3.4 Tabela 7: Delež mladostnikov, ki tedensko pijejo alkoholne pijače, glede na vrsto alkoholne pijače , po spolu, pri starostih 11, 13 in 15 let, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014	3-9
3.4 Tabela 8: Delež prebivalcev (25–64 let), ki čezmerno pijejo alkohol, in delež prebivalcev (25–64 let), ki se vsaj enkrat letno visoko tvegano opijajo , po statističnih regijah, Slovenija, 2001, 2004, 2008, 2012	3-10